सा०द०"विकृताकारवाग्वेषचेष्टादेः कुहकाद्भवेत् । हास्यो हास्यस्थायिभावः श्वेतः प्रमथदैवतः । विकृताकारवाक्चेष्टं यदालोक्य हसेज्जनः । तद्भावकथनं प्राहुस्तच्चेष्टोद्दीपनं मतम् । अतुभावोऽक्षिसङ्कोचवदनस्फोरतादिकः । निद्रालस्यावहित्थाद्या अत्र कुर्य्युर्व्यभिचारिणः" ।

हासस् पु० हस-घञ् । चन्द्रे वेदनि० ।

हासिका स्त्री हस-भावे ण्वुल् । हास्ये हेमच० ।

हास्तिक न० हस्तिनां समूहः वुञ् ।१हस्तिसमूहे अमरः । हस्तिनमारोहति ठक् । २हस्त्यारोहे ।

हास्तिन न० हस्तिना नृपेण निर्वृत्तम् नगरम् अण् संयोगपरत्वादिनो मटिलोपः । हस्तिनापुरे त्रिका० ।

हस्तिना दृष्टं हस्तिनः परिमाणं वा अण् । २हस्तिसम्बन्धिनि ३हस्तिपरिमाणे च त्रि० ।

हास्य न० हस-ण्यत् । १हासे हसने अमरः २अलङ्कारोक्ते रसभेदे च । "अवस्यं हसितं श्रेष्ठं मौखिताग्रमवापहम् । अवज्ञहसितं ज्ञेयं तत् षोडशादश नैकधा" गारुडे ६६अ० ।

"व्यक्तानां स्मितहसिते मध्यानां विहसितावहसिते च नीचानामपहसितं तथाऽतिहसितस्तु षड्भेदाः"। "ईषद्विकाशि नयनं स्मितं स्यात् स्पन्दिताधरम् । किञ्चित् लक्ष्यदन्तं तत् हसितं कथितं बुधैः । मधुरस्वरं विहसितमाश्रुशिरःकम्पमवहसितम् । अपहसितं वाक्यार्थं विक्षिप्तार्थं भवत्यतिहसितम्" सा० द० ।

हाहा पु०हेति शब्दं जहाति क्विप् ।१देवगन्धर्वभेदे अमरः । अस्य हाहस् शब्दोऽपि तत्रार्थे भरतः । हा-हितम् २विस्मयशब्दे ३शोकशब्दे च अव्य० मेदि० ।

हाहाकार पु०हाहा इत्यस्य कारः ऊ-भावे घञ् ।१युद्धशब्दे २शोकध्वनौ च । [लिषाय ।

हि गतौ वृद्धौ च स्वा०पर०सक०अनिट् । हिनोति अहैषीत्

हि अव्य० हा-कि-वा डि । १हेतौ २अवधारणे अमरः । ३विशेषे ४प्रश्ने ५सम्भ्रमे ६हेत्वपदेशे ७अलङ्कारायां च मेदि० ८पादपूरणे ९शोके च भरत० ।

हिंसक पु० हिंस-ण्वुल् । १व्याघ्रादौ हिंस्रे पशौ २शत्रौ च ३अथर्वणे विप्रे ४हिंसाकारके त्रि० भरत० ।

"भोक्तानुमन्ता संस्कर्ता क्रयविक्रयिहिंसकाः । अवहर्ता घातयिता हिंसकाश्चाष्टधा मताः" काशीख० ।

हिंसा स्त्री हिंस-अ । १वधे मेदि० । २चौर्यादिकर्मणि च अमरः । "हिंसा चैव न कर्त्तव्या वैधहिंसा तु राजसी । ब्राह्मणैः स न कर्त्तव्या यतस्ते सात्त्विका मताः" इत्युक्तेः । वैधहिंसाशब्दे ४९७५ पृ० दृश्यम् ।

हिंसार पु० हिंस-आर । व्याघ्रे त्रिका० ।

हिंसालु पु० हिंसा+अस्त्यर्थे आलु । १हिंसाशीले त्र्या० । २कुक्कुरे पु० हारा० ।

हिंसीर पु० हिंसा-ईरन् । १व्याघ्रे २खगे च त्र्या० ।

हिंस्र त्रि० हिंस-र । १हिंसाशीले अमरः । २घोरे ३भये ४भीमसेने ५हरे पु०त्र्या० ।६मांसे ७काकादन्यां दजटानां ८आमे ९एलुवालुकायां १०गवेधुकायां ११शिरायाम् १२नाड्यां च स्त्री शब्दच० । [अहिक्कित् ।

हिक्क क्रन्दने भ्वा० उ०अ० सेट् । हिक्कति ते अहिक्कीत्

हिक्क हिंसायां चु०आ०सक० सेट् । हिक्कयते अजिहिक्कत ।

हिक्का स्त्री हिंगिति शब्दं करोतीति पृषो० । रोगभेदे (हेचकी) अमरः ।

तन्निदानादिकं भावप्र० उक्तं यथा

"अथ हिक्काधिकारः । तत्र हिक्काया: विप्रकृष्टं निदानमाह "विदाहिगुरुविष्टम्भिरूक्षाभिष्यन्दिभोजनैः । शीतवातातपस्नानरजोधूमाक्षताऽनिलैः । व्यायामकर्मभाराध्ववेगाघातापतर्पणैः । हिक्का श्वासश्च कासश्च तृष्णा सम्पद्यते" । अपतर्पणमनशनादि । संप्राप्तिमाह "वायुः कफेनानुगतः पथ हिक्काः करोति हि । अन्नजां यमलां क्षुद्रां गम्भीरां महतीं तथा" । सामान्यलक्षणमाह "सङ्कर्षं ऊर्ध्वमुदरेति वक्षसः यकृत्प्लिहान्त्राणि तुन्नादिवाणिपत् । वक्षोवक्त्रात् हिनस्ति शून्यतलतलस्तु हिक्केत्यभिधीयते बुधैः" । वायुरत्र घोटानः प्राणो बोद्धव्यः । ऊर्ध्वमुदरेति ऊर्ध्वं याति । वक्षसः शब्दवान् । ऊर्ध्वगमनविधिमाह यकृदित्यादि प्लिह इति शब्दोऽप्यस्ति टीकेत्यभिकल्पात् । तुन्नादिति त्वक्छेदे पञ्चमी तेन यकृत्प्लीहान्त्राणि तुन्नमानीव वाणिपत् निःसारयत् इत्यर्थः । वायुः घोटवान् घोटोऽत्र कफः तद्वान् वायुः कफेनानुगत इति सम्प्राप्तिः । हिनस्तीति हिक्का पृषोदरादित्वाद् रूपसिद्धिः हिंगिति शब्दं करोतीति वा । पूर्वरूपमाह "कण्ठोरस्योर्ध्वस्तथा वदनस्य कषायता । हिक्कानां पूर्वरूपाणि कुक्षेराटोप एव च" । वदनस्य कषायता वातात् । अन्नजाद्यन्यमाह "मानाक्षैरतिसंयुक्तैः कफस्य पीडितोऽनलः । हिक्कयत्यूर्ध्वगो भूत्वा तां विद्यादन्नजां भिषक्" अनिलः प्राणो वायुः । यमलाद्यिमाह "चिरेण यम-